

Dane súvisiace so životným prostredím

1 Kontakt	
1.1 Organizácia	Štatistický úrad Slovenskej republiky
1.2 Adresa	Miletičova 3, 824 67 Bratislava
1.3 Kontaktná osoba	Eva Šmelková
1.4 Odbor	Odbor prierezných štatistík
1.5 Telefón	+421 2 50236 341; +421 2 50236 339
1.6 E-mail	info@statistics.sk
2 Aktualizácia metaúdajov	
2.1 Dátum poslednej zmeny	18.04.2024
3 Popis štatistiky	
3.1 Popis údajov	
<p>V štatistike environmentálnych daní sú prezentované údaje o príjmoch z environmentálnych daní v členení podľa kategórií daní (dane z energie, dane z dopravy, dane zo znečistenia a dane zo zdrojov) a podľa hlavnej ekonomickej činností platiteľov environmentálnych daní (klasifikácia NACE Rev.2) vrátane domácností a nerezidentov.</p> <p>Na národnej úrovni sa zostavujú a publikujú nasledovné údaje za environmentálne dane:</p> <ul style="list-style-type: none">- údaje v členení podľa kategórií environmentálnych daní (tabuľka zp1007rs),- údaje o podiele odvetví hospodárstva a domácností na daniach z energie (tabuľka zp1009rs).	
3.2 Klasifikačný systém	
<p>V štatistike environmentálnych daní sa aplikujú nasledovné klasifikácie:</p> <ul style="list-style-type: none">- klasifikácia typov environmentálnych daní: environmentálne dane sa členia do 4 hlavných kategórií - dane z energie, dane z dopravy, dane zo znečistenia a dane zo zdrojov,- klasifikácia ekonomickej činnosti (NACE Rev.2): údaje za environmentálne dane sa sledujú v členení podľa ekonomickej činnosti platiteľov daní, plus za domácnosti a za nerezidentov.	
3.3 Pokrytie štatistických oblastí a okruhov	
<p>Štatistika environmentálnych daní pokrýva dane platené všetkými sektormi hospodárstva: producentmi/podnikmi, domácnosťami (ako spotrebitelia) a tiež nerezidentmi.</p>	
3.4 Štatistické pojmy a definície	
<p>Hlavné pojmy a definície používané v štatistike environmentálnych daní sú uvedené v rámci manuálu Eurostatu „ Environmental taxes - A statistical guide ”.</p>	

Environmentálna daň je definovaná ako "daň, ktorej základom je fyzická jednotka (alebo náhrada fyzickej jednotky) niečoho, čo má preukázaný negatívny dopad na životné prostredie a je označená za daň v rámci ESA2010". V štatistike environmentálnych daní sa aplikuje definícia daní podľa ESA2010. Jedná sa o nasledovné transakcie: D.2 - dane z produkcie a dovozu, D.5 - bežné dane z dôchodkov, majetku atď., D.91 - dane z kapitálu.

Rozlišujú sa 4 hlavné kategórie environmentálnych daní:

Dane z energie - zahŕňajú sa dane z energetických produktov používaných pre účely dopravy (benzín a nafta) a tiež v stacionárnych zdrojoch (palivové oleje, zemný plyn, uhlie a elektrina). Patria sem aj dane z biopalív a iných foriem energie z obnoviteľných zdrojov a dane z CO₂. Jedná sa o nasledovné dane v SR: daň z minerálnych olejov, daň z elektriny, daň z uhlia, daň zo zemného plynu, daň za umiestnenie jadrového zariadenia, daň z úhrad za uskladňovanie plynov a kvapalín, emisné kvóty.

Dane z dopravy - zahŕňajú sa dane súvisiace s vlastníctvom a používaním motorových vozidiel vrátane daní z iných dopravných prostriedkov ako napríklad lietadlá. Dane z benzínu, nafty a ďalších palív sa sem nezahŕňujú (sú začlenené do kategórie dane z energie). Jedná sa o nasledovné dane v SR: cestná daň, poplatok za registráciu motorového vozidla, daň za vjazd a zotrvanie motorového vozidla v historickej časti mesta.

Dane zo znečistenia - zahrňujú sa dane z meraných alebo odhadnutých emisií do vody a ovzdušia, z odpadového hospodárstva a hluku. Výnimkou sú dane z CO₂, ktoré patria do kategórie dane z energie. Jedná sa o nasledovné dane v SR: poplatky za vypúšťanie odpadových vôd do povrchových vôd, poplatky za znečisťovanie ovzdušia, daň z úhrady za dobývací priestor.

Dane zo zdrojov/surovín - sú to dane spojené s ťažbou alebo využívaním prírodných zdrojov (voda, lesy, flóra a fauna, nerastné suroviny). Avšak odporúča sa nezahŕňať do štatistiky environmentálnych daní dane z ťažby ropy a zemného plynu. Nemali by sa sem zahŕňať ani dane určené na zachytenie výšky nájmu zdrojov pri ťažbe nerastných surovín, nakoľko tieto sa v národných účtoch klasifikujú skôr ako príjem z majetku (D.45) ako dane. V SR nie sú v tejto kategórii zahrnuté žiadne dane.

3.5 Štatistická jednotka

Štatistika environmentálnych daní odkazuje na environmentálne dane vyberané vládou a zaplatené rôznymi ekonomickými subjektmi (podniky, domácnosti).

3.6 Cieľová populácia

Všetky produkčné sektory podľa NACE klasifikácie a tiež domácnosti a nerezidenti.

3.7 Geografické pokrytie

Údaje za štatistiku environmentálnych daní sa zostavujú na úrovni celej SR. Vo verejnej databáze Eurostatu sú dostupné údaje aj za ostatné členské štáty EÚ a tiež spolu za celú EÚ.

3.8 Časové pokrytie

V databáze DATAcube. sú dostupné údaje: - za environmentálne dane podľa kategórií daní za časový rad 2008 - 2018, - za štatistiku environmentálnych daní v členení podľa hospodárskych odvetví z pohľadu platiteľov daní (NACE kategórie + domácnosti) za časový rad 2008 - 2017.

3.9 Bázické obdobie

Nerelevantné.

4 Merná jednotka

Údaje v štatistike environmentálnych daní sú prezentované v mil. Eur. Údaje v tabuľke "Podiel odvetví hospodárstva a domácností na daniach z energie" (zp1009rs) sú v % vyjadrení.

5 Referenčné obdobie

Referenčné obdobie je kalendárny rok.

6 Inštitucionálny mandát

6.1 Právne akty a iné dohody

Štatistika environmentálnych daní sa zostavuje na základe [Nariadenia Európskeho parlamentu a Rady \(EÚ\) č. 691/2011 zo 6. júla 2011 o európskych environmentálnych ekonomických účtoch](#). Konkrétne je špecifikovaná v prílohe II predmetného nariadenia.

6.2 Spoločné využívanie údajov

Štatistické informácie o environmentálnych daniach sa využívajú pre účely plnenia záväzkov Slovenskej republiky vyplývajúcich z požiadaviek európskeho štatistického systému, požiadaviek medzinárodných inštitúcií a na zabezpečenie potrieb informačného systému Štatistického úradu SR. Štatistické výstupy sú v pravidelnej periodicite poskytované medzinárodným a národným organizáciám (Eurostat, Ministerstvo životného prostredia SR a jeho organizácie) resp. nepravidelne ostatným používateľom.

7 Štatistická dôvernosť

7.1 Politika štatistickej dôvernosti

Štatistický úrad SR (ŠÚ SR) zodpovedá za ochranu získaných dôverných údajov a garantuje ich použitie výlučne na štatistické účely. V súlade so zákonom o štátnej štatistike č. 540/2001 Z.z. §2g a §30 nemôže ŠÚ SR zverejňovať dôverné štatistické údaje, ale len informácie, ktoré vznikli sumarizáciou dôverných štatistických údajov, ktorá neumožňuje priamu alebo nepriamu identifikáciu spravodajskej jednotky.

ŠÚ SR zaviedol princípy a postupy k ochrane dôverných údajov v interných smerniciach a pokynoch. Smernica o ochrane dôverných štatistických údajov upravuje spôsob riadenia a realizácie činností súvisiacich so zabezpečovaním ochrany dôverných štatistických údajov v ŠÚ SR. Interný metodický pokyn ŠÚ SR upravuje konkrétne metódy a hodnoty parametrov využívané pri ochrane dôverných štatistických údajov jednotlivých štatistických zisťovaní a súborov údajov.

7.2 Zaobchádzanie s údajmi

Tabuľky za environmentálne dane publikované vo verejnej databáze Štatistického úradu SR neobsahujú dôverné štatistické údaje. Údaje sú v tabuľkách prezentované na agregovanej úrovni.

8 Politika zverejňovania

8.1 Kalendár prvého zverejnenia

Nerelevantné. Štatistika environmentálnych daní nie je zahrnutá v rámci Kalendára prvého zverejnenia Štatistického úradu SR.

8.2 Prístup ku kalendáru prvého zverejnenia

Nerelevantné.

8.3 Prístup používateľov k štatistickým informáciám

V deň uvedený v harmonograme aktualizácie údajov verejnej bazy dát sú zverejnené štatistické informácie dostupné všetkým používateľom.

9 Periodicita zverejňovania

Ročná.

10 Dostupnosť a zrozumiteľnosť

10.1 Tlačové správy

-

10.2 Publikácie

-

10.3 On-line databázy

Údaje za environmentálne dane sú publikované vo verejnej databáze Štatistického úradu SR - DATAcube.: dane súvisiace so životným prostredím ([tabuľka zp1007rs](#)), podiel odvetví hospodárstva a domácností na daniach z energie ([tabuľka zp1009rs](#)).

Zostavy údajov za environmentálne dane sú k dispozícii vo verejnej databáze Eurostatu v priečinku "Environmental taxes" (prístup: <https://ec.europa.eu/eurostat/data/database> > Database by themes > Environment and energy > Environment > Environmental taxes_env_eta).

Ukazovatele za environmentálne dane sú zverejnené v rámci informačného portálu rezortu životného prostredia - Enviroportal v súbore kľúčových indikátorov - [Dane s environmentálnym aspektom](#) , v súbore indikátorov zeleného rastu - [Podiel daní s environmentálnym aspektom na HDP a na celkových daňových príjmoch](#) , v súbore indikátorov efektivity zdrojov - [Daň z energie](#) , [Daň z energie podľa odvetví](#) .

10.4 Prístup k mikroúdajom

Používateľom sú poskytované agregované údaje, mikroúdaje nie sú zverejňované.

10.5 Iné

-

10.6 Dokumentácia o metodike

Údaje za environmentálne dane sa zostavujú v súlade s metodikou Eurostatu. Manuál "[Environmental taxes - A statistical guide](#)" v anglickom jazyku je dostupný na stránke Eurostatu.

10.7 Dokumentácia o kvalite

Ku kompilácii štatistických výstupov existuje nasledovná interná projektová dokumentácia:

- metodický pokyn pre aplikovanie matematicko-štatistických metód pre štatistické zisťovania,
- metodický pokyn pre indikátory kvality štatistických výstupov a štatistických procesov.

Každoročne sa pre Eurostat vypracováva správa o kvalite údajov za účet environmentálnych daní, po novom v štruktúre SIMS (Single Integrated Metadata Structure) v rámci nástroja ESS Metadata Handler. Aktuálne správy o kvalite za jednotlivé krajiny sú publikované na stránke Eurostatu: https://ec.europa.eu/eurostat/cache/metadata/en/env_ac_taxind2_esms.htm (vybrať krajinu v časti "National metadata").

11 Riadenie kvality

11.1 Zabezpečovanie kvality

Politika kvality je definovaná a verejne prístupná v dokumentoch Deklarácia kvality a Politika kvality.

[Deklarácia kvality](#) vyjadruje základné predstavy a záväzky predsedu a vrcholového manažmentu Štatistického úradu SR (ŠÚ SR) pre politiku kvality ŠÚ SR, ako aj zvyšovanie efektívnosti a účinnosti integrovaného systému manažérstva ŠÚ SR.

[Politika kvality](#) vychádza z poslania ŠÚ SR poskytovať kvalitné a objektívne štatistické produkty a služby pri dôslednom dodržaní dôvernosti štatistických údajov s cieľom podporiť zvyšovanie informačného a intelektuálneho kapitálu zákazníkov. Týmto spôsobom prispieť k zníženiu rizika v ich rozhodovacích procesoch a tak podporiť zabezpečenie trvalo udržateľného rozvoja a zvyšovania úrovne Slovenskej republiky ako súčasť EÚ.

[Príručka kvality](#) popisuje dokumentované postupy systému kvality, ktoré sa používajú pri budovaní, realizácii a neustálom zdokonaľovaní systému manažérstva kvality v ŠÚ SR. Obsahuje opis systému manažérstva kvality a naplnenie požiadaviek normy ISO 9001. Uplatnenie príručky v praxi zabezpečuje, že všetky činnosti, ktoré majú vplyv na kvalitu vytváraných produktov sú plánované, riadené, preskúmané, vyhodnocované a spĺňajú požiadavky akceptované v objednávke.

Základom celého systému manažérstva kvality je [Kódex postupov pre európsku štatistiku](#).

11.2 Hodnotenie kvality

Dobrá kvalita štatistiky environmentálnych daní je zabezpečená využívaním spoľahlivých zdrojových údajov, aplikovaním správnej metodiky v súlade s príslušným manuálom Eurostatu a podrobnou kontrolou údajov v rámci validačného procesu.

12 Relevantnosť

12.1 Potreby používateľov

Kľúčoví používatelia konkrétnych štatistických produktov sú uvedení v Marketingovom pláne - poskytované medzinárodným organizáciám napr. Eurostat alebo národným inštitúciám napr. Ministerstvo životného prostredia SR.

Používateľmi údajov za štatistiku environmentálnych daní sú: Európska komisia - generálne riaditeľstvo pre životné prostredie (DG ENV), Eurostat, rôzne environmentálne inštitúcie, rezort životného prostredia SR - najmä Slovenská agentúra životného prostredia (SAŽP).

12.2 Spokojnosť používateľov

Štatistický úrad SR (ŠÚ SR) uskutočňuje od roku 2009 v dvojročných intervaloch prieskumy spokojnosti zákazníkov so svojimi produktmi a službami. Cieľom prieskumov je zistiť spokojnosť zákazníkov s produktmi a službami ŠÚ SR, získať informácie o používateľoch, ich záujme a názore na poskytovanie a kvalitu štatistických produktov a služieb. Získané skutočnosti sú cenným zdrojom pre smerovanie ďalších aktivít ŠÚ SR. Jedným z hlavných cieľov stanovených v Stratégii rozvoja ŠÚ SR do roku 2022 je systematicky zvyšovať hodnotu inštitúcie a jej uznanie na národnej a medzinárodnej úrovni. Plnenie uvedeného cieľa úrad monitoruje aj pomocou ukazovateľov dôveryhodnosti ŠÚ SR a miera využívania poskytovaných informácií verejnosťou. ŠÚ SR uskutočňuje prieskumy dôveryhodnosti prostredníctvom externej nezávislej organizácie jedenkrát za 2 roky, so zámerom zabezpečiť objektivnosť a nespochybniteľnosť výsledkov z pohľadu verejnosti.

[Prieskum dôveryhodnosti](#)

[Prieskum spokojnosti](#)

12.3 Úplnosť štatistických informácií

Časové rady údajov za environmentálne dane za SR sú dostupné vo verejnej databáze Štatistického úradu SR od referenčného roku 2008 a kompletne zostavy údajov v súlade s nariadením 691/2011 o európskych environmentálnych ekonomických účtoch sú publikované vo verejnej databáze Eurostatu.

13 Presnosť a spoľahlivosť

13.1 Celková presnosť

Celková presnosť údajov za štatistiku environmentálnych daní sa považuje za dobrú. Údaje sú zostavené na základe spoľahlivých zdrojových údajov a sú na nich vykonané dôsledne kontroly, aby sa zabránilo výskytu chýb. Údaje sú tiež kontrolované a validované Eurostatom.

13.2 Výberové chyby

Nerelevantné pre štatistiku environmentálnych daní.

13.3 Nevýberové chyby

Nerelevantné pre štatistiku environmentálnych daní.

14 Včasnosť a dochvilnosť

14.1 Včasnosť

Údaje o environmentálnych daniach z národného zoznamu daní sú k dispozícii 10 mesiacov po konci referenčného roka. Finálne zostavy údajov v členení podľa odvetví hospodárstva z pohľadu platiteľov daní (účet environmentálnych daní) sú dostupné 21 mesiacov po konci referenčného roka.

Zverejnenie údajov vo verejnej databáze Štatistického úradu SR „DATAcube.“ je v súlade s harmonogramom jej aktualizácie. Údaje v tabuľke "Dane súvisiace so životným prostredím" (zp1007rs) sú publikované do 10 mesiacov po konci referenčného roka a údaje v tabuľke "Podiel odvetví hospodárstva a domácností na daniach z energie" (zp1009rs) do 23 mesiacov po konci referenčného roka.

Do Eurostatu je povinné predložiť údaje za účet environmentálnych daní do 21 mesiacov po konci referenčného roka (T+21 mesiacov) podľa prílohy II nariadenia 691/2011 o európskych environmentálnych ekonomických účtoch, t.z. že údaje za referenčný rok 2017 boli predložené do Eurostatu v septembri 2019.

14.2 Dochvilnosť

Termíny zverejnenia boli dodržané podľa harmonogramu.

15 Porovnateľnosť a koherentnosť

15.1 Geografická porovnateľnosť

Štatistika environmentálnych daní sa zostavuje len na úrovni celej SR.

Vo verejnej databáze Eurostatu sú dostupné okrem údajov za SR aj údaje za ostatné členské štáty EÚ. Porovnateľnosť údajov je dobrá, nakoľko všetky členské štáty musia pri ich zostavovaní aplikovať jednotnú metodiku podľa príslušného manuálu Eurostatu.

15.2 Porovnateľnosť v čase

Publikované údaje za environmentálne dane sú porovnateľné v celom časovom rade, nakoľko pre zostavenie týchto údajov bola použitá rovnaká metodika a zdroje údajov. Prípadné zmeny/revízie v metodike sú zvyčajne aplikované v celom časovom rade.

15.3 Prierezová koherentnosť

Údaje sú v súlade so systémom národných účtov a jeho satelitným systémom environmentálnych účtov.

15.4 Vnútoraná koherentnosť

Nevyskytujú sa žiadne odchýlky, štatistické výstupy sú vnútorne konzistentné.

16 Náklady a záťaž respondentov

Nerelevantné. Nevykonáva sa žiadne špecifické štatistické zisťovanie za účelom získania údajov za environmentálne dane. Predmetná štatistika sa zostavuje využitím už existujúcich zdrojov údajov.

17 Revízia údajov

17.1 Politika revízií

Revízna politika upravuje základné pravidlá a všeobecné postupy uplatňované pri revíziách na Štatistickom úrade SR (ŠÚ SR). Rovnaká politika revízií sa uplatňuje voči národným a medzinárodným používateľom. V zmysle revíznej politiky je pri revidovaných údajoch vždy uvedený dôvod resp. charakter revízie. [Politika revízií ako aj kalendár revízií](#) sú používateľom dostupné na webovom portáli ŠÚ SR.

Rozlišujeme nasledovné revízie:

z vecného hľadiska sa za dôvod revízie považuje

- zapracovanie kvalitnejších údajov na základe kompletnejšieho zdroja, vrátane nahradenia imputácií zozbieranými údajmi,
- spresnenie údajov v dôsledku aktualizácie sezónnych faktorov a zmeny základného obdobia,
- spresnenie na základe presnejšej metodiky (v konceptoch, definíciách a klasifikáciách) a zmien v štatistických metódach,
- vykonanie opráv v zdrojových údajoch a výpočtoch.

z časového hľadiska delíme revízie na

- bežné revízie - sú revízie bez zásadných úprav metodík; ide spravidla o významnejšie opravy údajov vrátane veľkých hodnôt získaných z nových zdrojov; uskutočňujú sa periodicky v presne stanovených termínoch, pre aktualizáciu mesačných a štvrťročných údajov, až do najbližšieho zverejnenia údajov,
- ročné revízie - sú revízie, ktoré sa robia ak sú dostupné všetky mesačné, štvrťročné údaje a už sú k dispozícii detailnejšie výsledky z ročných zisťovaní,
- mimoriadne a veľké revízie - sú revízie definitívnych údajov z dôvodu významných metodických zmien vyplývajúcich z revidovania metodík, zo zmeny postupov a štatisticko-matematických metód výpočtov alebo opráv údajov; mimoriadna revízia môže mať za následok (napr. zmenou definície) narušenie časovej porovnateľnosti údajov.

17.2 Revízia údajov v praxi

Údaje za environmentálne dane sa publikujú ako definitívne a zvyčajne sa na nich nevykonávajú revízie. Údaje za dane z energie v členení podľa odvetví hospodárstva (NACE kategórie + domácnosti) sú pravidelne revidované za predchádzajúci referenčný rok - odhady sú nahradené oficiálnymi údajmi z tabuliek dodávok a použitia (TDP).

V prípade revízií z dôvodu opráv údajov sa uvádza poznámka o vykonanej revízii. Prípadné implementované zmeny v metodike sú oznamované formou metodických vysvetliviek alebo poznámok pripojených k publikovaným údajom.

18 Štatistické spracovanie

18.1 Zdrojové údaje

Zdrojom údajov o environmentálnych daniach je národný zoznam daní (National Tax List - NTL), ktorý sa každoročne predkladá do Eurostatu ako doplnok k tabuľke 9 v rámci programu zasielania údajov ESA 2010. Environmentálne dane sú v NTL označené príslušnými kódmi: E - energy tax, T - transport tax, P - pollution tax, RS - resource tax. Údaje zostavené v NTL pochádzajú zo zdrojov Ministerstva financií SR.

Údaje za dane z energie v členení podľa odvetví hospodárstva (NACE kategórie + domácnosti) sa zostavujú na základe zdrojových údajov z tabuliek dodávok a použitia (TDP) a konkrétne sa používajú údaje z matíc za ostatné dane v rámci medzispotreby (matica je v členení podľa produktov/kódy CPA a NACE kategórií) a v rámci konečnej spotreby domácností (matica je v členení podľa produktov/kódy CPA a COICOP kategórií).

18.2 Periodicita zberu údajov

Zdrojové údaje využívané na zostavenie štatistiky environmentálnych daní sa získavajú na ročnej báze.

18.3 Zber údajov

Štatistika environmentálnych daní sa zostavuje použitím údajov z už dostupných zdrojov uvedených v bode 18.1. Nerealizuje sa žiadne špecifické štatistické zisťovanie za účelom získania údajov pre štatistiku environmentálnych daní.

18.4 Validácia údajov

Zdrojové údaje využívané do štatistiky environmentálnych daní sú kontrolované a overované v rámci procesu ich zberu a spracovania.

Zostavené údaje za environmentálne dane sú podrobne kontrolované a validované rámci Štatistického úradu SR aj v Eurostate.

18.5 Spôsob spracovania údajov

Údaje za štatistiku environmentálnych daní nie je potrebné špeciálne spracovávať, údaje sú už k dispozícii v požadovaných členeniach v rámci použitých zdrojov údajov:

- Údaje za environmentálne dane v členení podľa jednotlivých kategórií daní - takto členené údaje za environmentálne dane sú dostupné priamo v NTL.
- Údaje za dane z energie v členení podľa odvetví hospodárstva (NACE kategórie + domácnosti) z pohľadu platiteľov daní - takto členené údaje sú dostupné v maticiach za ostatné dane v rámci tabuliek dodávok a použitia (TDP). Požadované údaje sú z týchto matíc selektované nasledovne: v riadkoch matíc sa vyberú CPA produkty, ktorých sa týkajú jednotlivé dane z energie (daň z minerálnych olejov - 19.2 Rafinárske ropné produkty, daň z elektriny - 35.1 Elektrická energia, daň z uhlia - 05 Čierne uhlie a lignit, daň zo zemného plynu - 06.2 Zemný plyn a 35.2 Priemyselný plyn) a v stĺpcoch sa vyberú všetky NACE odvetvia (v matici za ostatné dane pre medzispotrebu) a príslušné kategórie COICOP - D11 Elektrina, D12 Plyn, D13 Kvapalné palivá, D14 Pevné palivá, G06 Pohonné hmoty a mazivá (v matici za ostatné dane pre konečnú spotrebu domácností). Nakoľko sú vybilancované údaje v TDP dostupné až zhruba 2,5 roka po konci referenčného roka, členenie daní z energie podľa odvetví za najaktuálnejší publikovaný rok je nutné odhadnúť na základe distribučných kľúčov vypočítaných z údajov z predošlého roka (napr. zverejnené údaje za dane z energie v členení podľa odvetví za rok 2017 sú odhadnuté na základe údajov z TDP za rok 2016).

18.6 Úprava údajov

Údaje sa neupravujú.

19 Poznámka